

Miljøprogram

COOP Rønvikveien

Detaljregulering

Oppdragsnr.: **52301643** Dokumentnr.: **MP01** Versjon: **J03** Dato: **2024-09-24**

J03	2024-09-24	Revidert etter tilbakemelding fra Bodø kommune.	AnFGj	TJAan	SOFRa
J02	2024-05-31	Til bruk	AnFGj	TJAan	ToSti
C01	2024-05-13	Til gjennomgang oppdragsgiver	AnFGj	TJAan/SOFRa	ToSti
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

► Innhold

1	Miljøprogram (MP)	4
1.1	Innledning	4
1.2	Beskrivelse av prosjektet	4
1.3	Forankring av miljøprogrammet og andre systemer for miljøoppfølging	5
1.4	Lov- og forskriftskrav	6
1.5	Vurdering av miljøtemaer og deres relevans for prosjektet	7
1.6	Overordnede miljømål og føringer for miljø relevante for prosjektet	9
1.7	Utbygges miljømål	10
1.8	Prosjekts miljømål	10
1.8.1	Arealbruk, naturmiljø og nærmiljø	10
1.8.2	Forurensning	10
1.8.3	Ressursbruk og avfall	10
1.8.4	Transport	10
1.8.5	Klima	11
1.9	Revisjon av miljøprogram og miljøoppfølgingsplan	11
1.10	Alternative løsninger og forslag til videre utredninger	11
2	Referanser	12
3	Miljøoppfølgingplan (MOP)- ramme	13
3.1	Miljøledelse	13
3.2	Tiltak	13

1 Miljøprogram (MP)

1.1 Innledning

Coop Nordland Sa er forslagstiller for ny detaljplan for COOP i Rønvikveien. Dette dokument er miljøprogrammet med ramme for miljøoppfølgingsplan for det planlagte utbyggingsprosjektet.

Miljøprogrammet (MP) fastlegger miljømålene for prosjektet. Lover, forskrifter, planprogram, andre krav, byggherre/eiers miljømål og prosjektets miljørisiko er alle viktige premisser for dette. Miljøoppfølgingsplanen (MOP) følger prosjektet i hele prosjektets levetid, og skal vise hvordan den konkrete miljøoppfølgingen av prosjektet foregår, og fokuserer på å identifisere og følge opp tiltak i byggefasen.

Denne versjonen av MP gjelder for reguleringsplanen og er utarbeidet på nivå tilpasset planfasen. For MOP er det satt opp en ramme med overskrifter, men MOP må videreutvikles for prosjekterings og gjennomføringsfasen.

Dokumentet er utarbeidet i tråd med standarden NS 3466:2009 «Miljøprogram og miljøoppfølgingsplan for ytre miljø for bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen».

MP og MOP er veiledende. Forhold eller krav til tiltak utover det som reguleres av lovverket, men som er juridisk bindende er tatt inn i planbestemmelsene. Fokus i MP og MOP i pågående fase er å ivareta miljøtema og -forhold som ikke ivaretas gjennom planarbeidet ellers.

1.2 Beskrivelse av prosjektet

Planområdet (Figur 1) som er på ca. 10 daa ligger i bydelen Rønvik, sør for jernbanen og øst for Nordstrandveien. Planområdet omfatter tomt for ny butikk med infrastruktur, samt 300 meter av Rønvikveien med fortau og sidearealer. Landskapet i planområdet, og i tilstøtende områder, er forholdsvis tettbygd. Terrenget i planområdet er forholdsvis flatt og skråer noe ned mot nord, nordvest og nordøst.

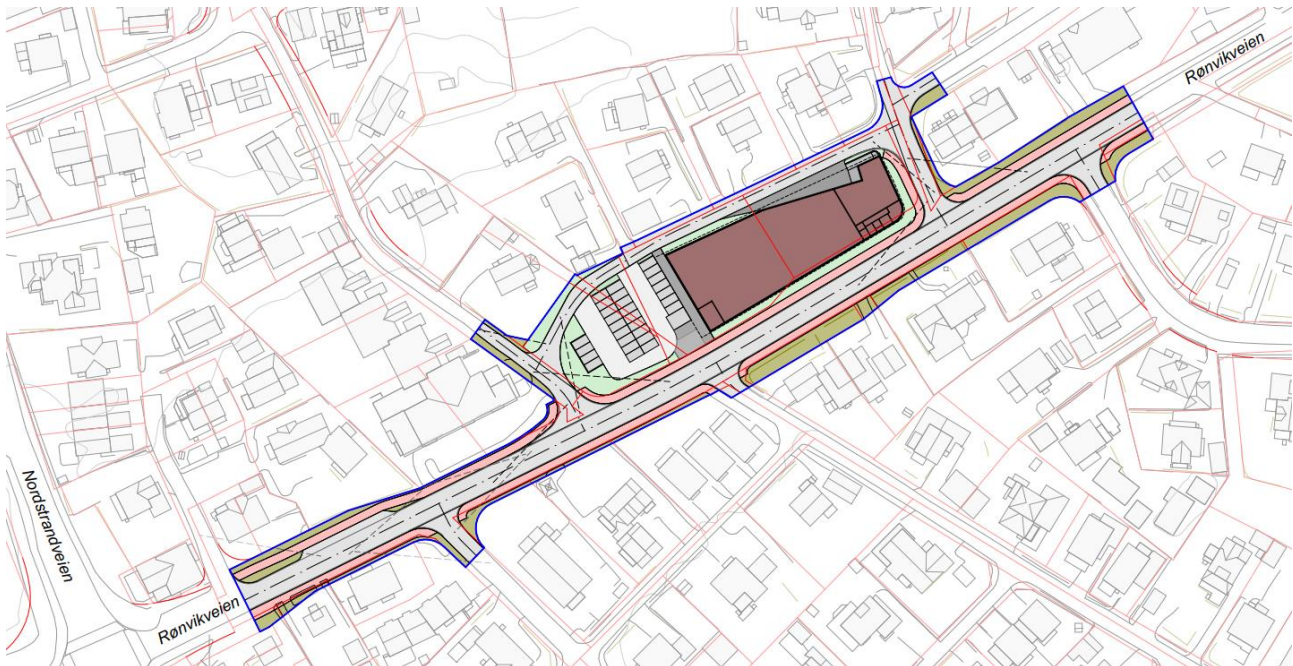
Det planlegges for nytt bygg for dagligvarebutikk. Butikk og lager vil være i en etasje med åpent opp til etasje 2. I etasje 2 vil det være et teknisk rom. Det vil være parkering på bakkenivå vest for bygget.

Tomten der ny butikk planlegges er bebygd med butikk og tilhørende parkering. Butikken brant ned i mai 2024. Rester fra tidligere butikkbygning skal rives i forbindelse med rydding etter brannen.

Veiareal langs Rønvikveien og tilhørende kryss vil ha likt omfang som i dag, men strammes opp og forbedres i forhold til dagens situasjon.

Grøntområder i planområdet, slik det er nå, er begrenset til en mindre stripe med hekk ved parkering og hagen til enebolig Rønvikveien 69. Disse grøntområder vil delvis bygges ned av ny vei, parkering og bygg, men vil kompenseres med mindre grøntområder rundt ny butikk og parkering. En kjenner ikke til at det er registrert særskilte naturverdier i planområdet. Det er registrert tromsøpalme i området.

For detaljert informasjon om detaljplanen vises til planbeskrivelsen (Norconsult Norge AS, 2024).

Figur 1. Situasjonsplan med planavgrensning som viser tenkt utbygging innenfor planområdet (Norconsult Norge AS, 2024)

Figur 2: Illustrasjon som viser planlagt nytt bygg (Norconsult Norge AS, 2024)

1.3 Forankring av miljøprogrammet og andre systemer for miljøoppfølging

Hovedansvaret for ivaretagelse av ytre miljøkrav ligger hos byggherre. Miljøprogram og miljøoppfølgingsplan er styrende for prosjektets gjennomføring. MOP skal følges gjennom planlegging, bygging og idriftsettelse av prosjektet, slik at riktige tiltak implementeres i prosjektert løsning, på anleggsplassen og i driften av bygget. I

driftsfasen vil Coop Nordlands på tidspunktet gjeldende strategiplan og føringer for drift av butikker gjelde. I miljøprogrammet for byggeprosjektet er det kun tatt med punkter for driftsfasen som påvirkes av planlegging og bygging. Miljøprogrammet tar utgangspunkt i Coop Nordlands mål for bærekraft og miljø.

Det skal utarbeides ulempeplan for byggefasen.

Ansvar og utførelse av miljøarbeidet slik det fremstår pr mai 2024:

Byggherre – Coop

- Følge opp mål i MP
- Ansvar for at MOP med kontrollplan for de kommende fasene blir utarbeidet, oppdatert og følges opp
- Påse at det blir utført undersøkelse av mulig forurensning i grunnen før oppstart anleggsarbeider
- Påse at tomten kartlegges for fremmedarter før oppstart anleggsarbeider
- Oppfølging av tillatelser og sluttdokumentasjon
- Ansvar for å svare på henvendelser vedørende miljø og klima i prosjektet
- Prosjektleder i Coop har det overordnede ansvaret for miljøoppfølging i prosjektet, er ansvarlig for å følge opp miljømål og å påse at regelverk som gjelder miljø blir fulgt i prosjektet.

Plankonsulent -Norconsult

- Utarbeidelse av plandokumenter
- Ivaretagelse av miljømål i MP i reguleringsplan
- Ivaretagelse av lovpålagte miljøkrav i reguleringsplan

Prosjekterende

- Innarbeide miljøkrav og føringer i MP og MOP i prosjektert løsning, eventuelt i konkurransegrunnlag
- Fagansvarlige i prosjekteringen skal sette seg inn i miljøprogram og miljøoppfølgingsplan og har ansvar for at punkter relevante for faget hensyntas i prosjekteringen i samråd med byggherre.

Utførende Entreprenør

- Følge miljøoppfølgingsplan for byggefasen
- Utarbeide og følge ulempeplan
- Beredskapsplan for å unngå forurensning ved utslipp
- Utførende entreprenør skal utpeke en ansvarlig for oppfølging av miljø i planleggings- og byggefasen.

Miljøtiltak og ansvarlig for implementering og oppfølging av de enkelte punktene angis i miljøoppfølgingsplan.

1.4 Lov- og forskriftskrav

Identifikasjon av lovkrav er gjort via lovdata.no og miljødirektoratets nettsider.

Ref.nr.	Beskrivelse
Sentrale lover og forskrifter for miljøoppfølging av prosjektet	
LOV-1981-03-13-6	Lov om vern mot forurensninger og om avfall, spesielt • § 7 om plikt til å unngå forurensning • § 39 om varslingsplikt ved akutt forurensning

Ref.nr.	Beskrivelse
FOR-2004-06-01-931	Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), spesielt - Kap 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider - Kap 5 om støy
FOR-1992-07-09-1269	Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning
LOV-2008-06-27-71	Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)
FOR-2004-06-01-930	Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
FOR-2017-06-19-840	Forskrift om tekniske krav til byggverk (Byggteknisk forskrift) (TEK17)
LOV-1976-06-11-79	Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrolloven)
FOR-2004-06-01-922	Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften)
LOV-2009-06-19-100	Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
LOV-1978-06-09-50	Lov om kulturminner (kulturminneloven)
FOR-1996-12-06-1127	Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)

1.5 Vurdering av miljøtemaer og deres relevans for prosjektet

Relevante miljøtemaer innen naturmiljø, forurensning og ressursbruk er identifisert ved gjennomgang av:

- Prosjektet slik det foreligger i dag
- Relevante lovkrav
- Planbeskrivelse og planbestemmelser

Miljøtema som er vurdert til ikke relevant er ikke tatt med i opplisting.

Miljøtema	Relevans for prosjektet
Arealbruk, naturmiljø og nærmiljø	
Plante- og dyreliv	Planen er på et allerede bebygget område. Totalt grønt areal vil bli omtrent likt dagens situasjon. Blågrønn faktor er beregnet og skal vurderes.
Spredning av fremmede arter	Relevant ved terrengarbeider ift hageplanter og tromsøpalme.
Sammenhengende grøntstrukturer	Planområdet en del av et boligområde med relativt store arealer av grønne hager. Planen vil ikke forandre sammenhengende grøntstrukturer.
Lokalklima	Viser til solstudie utarbeidet av arkitekt som en del av plandokumentene.

Nærmiljø	Butikken er en nærbutikk som er et positivt tilbud til boende i Rønвика. Tilrettelegging for syklende og gående.
Forurensning	
Eksisterende grunnforurensning	Tomten for ny butikk er en branntomt og det er dermed mistanke om forurensning i grunnen. Veier og sideareal er definert som mistenkt forurenset i Bodø kommunes aktsomhetskart for forurenset grunn (Bodø kommune, 2024).
Utslipp av forurensning til luft	Det mest aktuelle når det gjelder luftforurensning for dette prosjektet er støv knyttet til anleggsarbeider. Luftforurensning utenom lokal påvirkning ved planområdet er ikke vurdert. Klimagasser er vurdert under klimagassutslipp.
Utslipp av forurensning til vann og grunn	Forurensning til vann og grunn i byggefasen kan skje dersom det skjer utslipp ved uhell i anleggsfasen som går ut i overvannsystemet. Det forventes ikke at et eventuelt uhell føre til økt miljøbelastning på resipient. Ferdigstilt prosjekt vil ikke gi utslipp til vann og grunn.
Støy og vibrasjoner	Klima- og miljøverndepartementets retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging, T-1442 og lydkravene i TEK17 skal legges til grunn for gjennomføring av prosjektet. Relevant for byggefasen, håndteres i ulempeplan.
Ressursbruk og energi, avfall	
Energibruk i forhold til fossile og fornybare energikilder	Valg av materialer og energibærere for anleggsmaskiner. Energibehov i driftsfasen
Materialbruk. Bygningsmaterialene og massehåndtering.	Det vil bli et masseoverskudd i prosjektet, Det antas at det er leire og noe mold. Prosjektet bør legge til rette for at det brukes til egnet formål heller enn deponeres formålsløst. Tilrettelegging for gjenbruk av veioppbygging og frest asfalt i prosjektet. Knust rivebetong vil være en mulig resurs i som fyllmasse og må prøvetas tilstrekkelig for å kunne brukes i henhold til regelverk.

Innhold av helse- og miljøfarlig stoffer i produktene i prosjektet	Valg av produkter
Avfallsminimering, - håndtering og -planer	Aktuelt for byggefase og driftsfasen
Byggeavfall	Byggeavfall som oppstår i prosjektet. Riving av brannskadet bygg vil gjøres uavhengig av dtete prosjektet
Vann- og avløp	Bodø kommune stiller krav til at økte overvannsmengder som følge av utbygging fordrøyes på utbyggingsområdet. Overvannsløsning for tomten og blågrønnfaktor er beskrevet i VAO-plan (Norconsult Norge AS, 2024).
Transport	
Sykkel	Tilrettelegging av fremtidsrettet sykkelparkering
Klimagassutslipp	
Utslipp av klimagasser	Utslipp generert av materialer, anleggsmaskiner og drift av bygg

1.6 Overordnede miljømål og føringer for miljø relevante for prosjektet

Følgende miljømål og føringer vedrørende miljø fra KPA Bodø kommune og andre kommunale planer er relevante for prosjektet. Føringer som berører miljø, men er innarbeidet i andre deler av plandokumentene er ikke løftet frem:

- FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for all planlegging.
- For alle reguleringsplaner skal det utarbeides MP. Oppfølging av miljøprogram gjøres gjennom miljøoppfølgingsplan(er) som beskriver de detaljerte tiltakene gjennom prosjektets faser, fra regulering/prosjektering til drift og vedlikehold.
- Ved utarbeidelse av reguleringsplaner kan følgende være viktige tema:
 - tilrettelegging for, og prioritering av gående, syklende og kollektivtransport
 - tiltak for å redusere energibruk
 - tiltak for å redusere klimagassutslipp og avfall i anleggsfasen
 - valg av energiløsninger og byggematerialer
- Ved all planlegging er det et overordna mål å bevare og styrke verdier knyttet til naturmangfold, jf. naturmangfoldlovens § 7
- Rene overskuddsmasser kan med fordel gjenvinnes direkte i annet prosjekt.
- Bodø kommune skal ha en sykkelandel på 25% innen 2025

Minstekrav på miljøtema i TEK 17 skal følges og er derfor ikke beskrevet i MP og MOP i denne fasen

1.7 Utbyggers miljømål

Coop Nordland skal ha en ansvarlig og bærekraftig forretningsatferd som er i tråd med FNs bærekraftsmål. Vi skal inspirere våre kunder, medeiere, med-arbeidere, leverandører og samarbeids-partnere til å ta bærekraftige og miljø-vennlige valg (Coop Nordland, 2024).

Coop Nordland har brukt FNs bærekraftsmål og spesifisert noen utvalgte mål innenfor disse. Spesielt relevant for dette prosjekt er:

- Bærekraftige byer og lokalsamfunn: Coop Nordland er en viktig samfunnsbygger, og det skal vi fortsatt være. Vi skal bygge sterke lokalsamfunn ved å ha fokus på bærekraft, vekst og utvikling i de lokalsamfunnene samvirkelaget er en del av. Coop Nordland skal utvikle bærekraftige butikker som er tilpasset lokalsamfunnet og bidra til redusert miljøbelastning der vi har butikker.
- Ansvarlig forbruk og produksjon: Coop Nordland skal redusere avtrykket på miljøet ved å aktivt arbeide med matsvinn, avfallshåndtering og sirkulære ressursstrømmer.
- Coop har et mål om reduksjon av klimagassutslipp fra egen drift 40% fra 2020 til 2025

1.8 Prosjekts miljømål

1.8.1 Arealbruk, naturmiljø og nærmiljø

- Prosjektet skal bidra til høyere utnyttelse av allerede utbygde arealer.
- Prosjektet skal tilstrebe å oppfylle krav i KPA på blågrønnfaktor 0,6.
- Mengden overvann som slippes til kommunalt nett skal ikke øke som følge av utbyggingen
- Bepanting av uteområdet skal fremme biologisk mangfold.
- Fremmedarter på området skal fjernes. Prosjektet skal ikke spre fremmed arter.

Spesielt for byggefase:

- Fremmede arter skal ikke spres som en følge av anleggsarbeidene
- Anleggsarbeidene skal ha minst mulig negativ påvirkning på naboer og nærmiljøet

1.8.2 Forurensning

Spesielt for byggefase:

- Anleggsarbeidene skal ha en minst mulig negativ påvirkning på naboer og nærmiljøet.

1.8.3 Ressursbruk og avfall

- Nytt bygg skal være energieffektivt.
- Ny butikk skal ha høy sorteringsgrad av avfall.

Spesielt for byggefase:

- Minst mulig masser skal deponeres formålsløst. Overskuddsmasser skal benyttes til nyttig formål.
- Knust betong fra bygget skal så langt som mulig nyttiggjøres i anlegget eller i andre prosjekter
- Sorteringsgrad for byggeavfall skal være minst 90%.

1.8.4 Transport

- Prosjektet skal tilrettelegge for sykling for kunder og ansatte

- Butikken skal være en god nærbutikk som reduserer behovet for transport for beboerne i området.

1.8.5 Klima

- Coop Nordland har ingen mål innen klima for prosjektet utover å følge TEK17.

1.9 Revisjon av miljøprogram og miljøoppfølgingsplan

Byggherre er ansvarlig for fastsetting og eventuell revisjon av miljømål. MOP utarbeides for prosjekteringsfasen og revideres for bygging og drift.

1.10 Alternative løsninger og forslag til videre utredninger

Per nå er det ikke foreslått alternative løsninger. I kommende faser av prosjektet vil løsninger for utforming av bygninger, valg av materialer og energiløsninger bli detaljert.

Før gjennomføring av terrengingrep skal det utføres undersøkelse av grunnen for kartlegging av mulig forurensning i henhold til forurensningsforskriften kapittel 2 med veiledere.

Omfang og videre håndtering av Tromsøpalme på området må vurderes før oppstart av terrengarbeider.

2 Referanser

Bodø kommune. (2024, 05 13). *Bygging og graving i forurensset grunn*. Hentet fra Bodø kommune:
<https://bodo.kommune.no/natur-miljo-og-landbruk-1/forurensning-avfall-og-gjenvinning/forurensset-grunn/bygging-og-graving-i-forurensset-grunn/#:~:text=Aktsomhetskartet%20og%20Grunnforurensning%20er%20hjelpemidler,samt%20bybrannen%20under%20andre%20verdenskr>

Coop Nordland. (2024, 05 13). *Bærekraft*. Hentet fra Coop Nordland:
<https://www.coopnordland.no/baerekraft#:~:text=Coop%20Nordland%20skal%20redusere%20avtrykket,reoler%20som%20sikrer%20korteiste%20leveranser>.

Norconsult Norge AS. (2024). *Planbeskrivelse Detaljregulering for COOP i Rønvikveien*.

Norconsult Norge AS. (2024). *VAO-plan for Rønvikveien 71*.

3 Miljøoppfølgingsplan (MOP)- ramme

I MOP angis hvilke tiltak som skal utføres for å sikre at prosjektet oppfyller regelverk innen miljø og når sine miljømål. Det skal spesifiseres hvilken fase av prosjektet tiltakene skal gjennomføres, samt hvem som er ansvarlig for gjennomføringen. Det skal vurderes om det er hensiktsmessig å utarbeide en kontrollplan for MOP.

Dette dokument er ikke en komplett MOP men det er angitt en struktur samt tiltak som allerede er planlagt i prosjektet som kan brukes som grunnlag videre i prosjektet.

3.1 Miljøledelse

Her angis hvordan miljøoppfølgingen i prosjektet skal være.

3.2 Tiltak

Tabell under er en foreløpig liste med tiltak for å oppnå miljømålene i prosjektet.

Tiltak	Fase	Ansvar
Arealbruk og naturmiljø		
Overskuddsmasser som inneholder svartelista plantearter, skal leveres til godkjent deponi eller deponeres på stedet etter anvisning fra faglig rådgiver	Byggefase	Byggherre Entreprenør
Landskapsarkitekt skal utforme utearealer. Dersom det plantes busker, skal det tilrettelegges for pollinatorvennlige arter i beplantede områder.	Prosjektering Byggefase	Prosjekterende Entreprenør
Prosjektet skal jobbe videre med løsninger foreslått i VAO-plan for å få en god overvannshåndtering med fordrøyning på egen tomt. Det skal i detaljprosjekteringsfasen vurderes bruk av permeabelt dekke for å redusere mengde overvann som går til kommunalt ledningsnett	Prosjektering	Prosjekterende
Forurensning		
<i>Forurensset grunn</i>		
Før terrengingrep skal det gjennomføres en undersøkelse av grunnen i henhold til forurensningsforskriften kapittel 2 med veiledere. I tillegg til å oppfylle kravene til prøvetetthet i regelverket for forurensset grunn skal det tas tilstrekkelig med prøver for å kunne vurdere gjenbruk av masser i dette eller andre prosjekt	Prosjektering eller før.	Byggherre
Dersom grunnen er forurensset skal det utarbeides en tiltaksplan for å sikre at man unngår spredning av forurensing. Tiltaksplan skal godkjennes av Bodø kommune som forurensningsmyndighet. Godkjent tiltaksplan må foreligge før igangsettingstillatelse grunnarbeider.	Før søknad om igangsettingstillatelse	Byggherre
<i>Støy, vibrasjoner og luftforurensning</i>		
Hovedfokus i dette temaet er å minske og håndtere negative effekter av støy, vibrasjoner og støv som oppstår gjennom anleggsarbeidene og i driftsfasen. Støy fra bygge- og anleggsvirksomheten skal håndteres i tråd med kap. 4 i T-1442.	Byggefase	Entreprenør

Tiltak	Fase	Ansvar
Det planlegges for en komprimert byggetid, noe som i seg selv kan redusere belastningen for naboer.	Byggefase	Byggherre Entreprenør
Det skal utarbeides en plan for hvordan ulemper for beboere og næringsetableringer skal håndteres i bygge- og anleggsfasen. Planen skal redegjøre for ansvarlig for informasjon og henvendelser, samordningsmøter, driftsopplegg i ulike faser, driftstider, skjerming av byggeplass, skiltplaner, massetransport, transport til og fra området, riggområde, trafiksikkerhet for gående og syklende, støyforhold, rystelser og vibrasjoner, renhold og støvdemping. Nødvendige beskyttelsestiltak skal være etablert før bygge- og anleggsarbeider kan igangsettes.	Før søknad om igangsettingstillatelse	Entreprenør
God kommunikasjon med naboer er viktig i byggefasen. I anleggsfasen vil varsling i forkant av perioder med støyende arbeider, økt trafikk eller andre midlertidige ulemper tilrettelegges for økt aksept og forståelse.	Byggefase	Entreprenør Byggherre
For føringer støy vises for også til reguleringsbestemmelsene. I driftsfasen legges det opp til varelevering mellom 07 og 23.	Driftsfase	Ansvarlig daglig drift av butikk
Ressursbruk og avfall		
<i>Materialer</i>		
Entreprenør skal levere EPD for minimum de fem største innsatsfaktorene.	Byggefase	Entreprenør
<i>Energi</i>		
Energiberegning skal brukes som grunnlag for prosjektering. Som en del av detaljprosjekteringen skal det settes mål/krav til energimerke som skal oppnås.	Prosjektering	Prosjekterende
Solceller skal vurderes. Om det ikke velges ved bygging skal bygget likevel tilrettelegges og dimensjoneres for mulig ettermontering.	Prosjektering	Byggherre Prosjekterende
<i>Avfall</i>		
Ny butikk skal være tilrettelagt for god avfallshåndtering og høy sorteringsgrad.	Prosjektering	Byggherre Prosjekterende
Avfallshåndtering i anleggsfasen ihht til TEK17. Det settes krav til 90% sorteringsgrad av bygge avfall.	Byggefase	Entreprenør
<i>Håndtering av overskuddsmasser fra bygge- og gravearbeid</i>		
Det skal utarbeides massebudsjett ved uttak av masser på mer enn 150 m3 faste masser.	Før søknad om igangsettingstillatelse	
Det skal utarbeides masseregnskap ved uttak av masser på mer enn 150 m3 faste masser. Masseregnskapet skal dokumentere disponeringen av massene.	Før søknad om midlertidig brukstillatelse/ferdigattest	
Minst mulig masser skal deponeres formålsløst. Mulig bruk av leire og mold er utvidelse av dyrket mark. Prosjektet skal undersøke muligheter for gjenbruk i andre prosjekter.	Tilpasses fremdrift i prosjektet	Byggherre Entreprenør
Avhengig av kvalitet skal masser fra veioppbygging og parkering søkes gjenbrukt i prosjektet.	Prosjektering Byggefase	Prosjekterende Entreprenør

Tiltak	Fase	Ansvar
Asfalt må leveres til gjenvinning og det kan vurderes om det kan brukes frest asfalt i veioppbyggingen.	Prosjektering Byggefase	Prosjekterende Entreprenør
Transport		
Prosjekteringen skal legge til rette for enkel adkomst for mye trafikanter.	Prosjektering	Prosjekterende
I detaljprosjekteringen skal man se nærmere på løsning for sykkelparkering. Det skal vurderes om det bør tilrettelegges for lastesykler/sykkelvogner og om det bør bygges sykkelparkering under tak. Sykkelparkering for ansatte skal ivaretas spesielt.	Prosjektering	
Klima		
Klimagassbudsjett skal brukes aktivt i prosjekteringsfasen for å vurderes og velge løsninger basert på reduksjon av klimagassutslipp og kostnad. Material med lav klimapåvirkning skal vurderes brukt.	Prosjektering	Prosjekterende Byggherre
Bruk av lavkarbonbetong og gjenbruksstål skal vurderes.	Prosjektering	Prosjekterende Byggherre
Det er krav til klimagassregnskap for byggeprosjektet.	Byggefase	Entreprenør